

VIONA-OPROEP VOOR EEN STUDIEOPDRACHT - 30/10/2015

HET LEERRENDEMENT VAN OPLEIDINGEN BINNEN HET DOMEIN WERK

1. Probleemstelling

Het begrip “leerrendement” (*return on learning*) wordt gehanteerd in de onderwijsliteratuur om de meetbare effecten van een bepaalde leeractiviteit of opleiding op een leerling of cursist te duiden, bijvoorbeeld in termen van lees-, schrijf- rekenvaardigheden, maar ook mogelijk in termen van inzetbaarheid (*employability*), engagement, en persoonlijke/professionele ontwikkeling. Dit komt neer, met andere woorden, op een evaluatie van de leeractiviteiten. Zo worden de kans op het behalen van een kwalificatie, de kans op uitstroom naar werk en de kans op een goede verloning bijvoorbeeld gezien als graadmeters voor een hoog leerrendement. Het concept “High Impact Learning” is hier ook mee verwant en gericht op de didactische kwaliteit van opleidingen.

Binnen het landschap van (beroeps)opleiding kan het begrip “leerrendement” evenwel als conceptueel kader worden gebruikt om beleidsmaatregelen te evalueren (de notie houdt nauw verband met de criteria “efficiëntie” en “effectiviteit”).

Binnen het Vlaamse beleidslandschap is dit concept tot op heden echter niet expliciet onderzocht. De Rick et al (2014) operationaliseren het begrip zoals hierboven omschreven in termen van het verwerven van nieuwe vaardigheden, het verhogen van vaardigheden en het zich specialiseren.

Vanuit het (beleidsevaluatief) standpunt van de overheid vertoont deze conceptualisering twee tekorten:

- a) Er wordt slechts het **educatief/ontwikkelingsperspectief** van de cursist aangenomen. De effecten van beroepsopleiding op het breder vlak van, bijvoorbeeld, tewerkstelling of zelfstandige activiteit (*employability*), de bredere baten die deze tewerkstelling voor de maatschappij impliceert, maar ook de didactische kwaliteit van opleidingen blijven onderbelicht.

De **uitstroom naar werk**, die systematisch gemeten wordt in de evaluaties van de Jaarlijkse Ondernemingsplannen van Syntra Vlaanderen en VDAB, kan in dit verband als een proxy worden gezien van de effecten van de maatregel op individueel vlak. Reeds uitgevoerde diepgaandere studies naar de effectiviteit van beroepsopleiding voor werkzoekenden (Bollens & Heylen, 2009) kunnen ook in dit licht worden geplaatst. Hierbij blijven echter de bredere maatschappelijke baten van de opleiding (bijvoorbeeld de positieve effecten in

termen van verhoogde inkomsten en terugverdieneffecten) onderbelicht, alsook vragen in verband met de productiviteitsverhoging.

- b) De **kosten** worden niet in beeld gebracht, noch voor de overheid, noch voor werkgevers/organisaties, noch voor de individuele cursist.

We weten bijgevolg niet of de balans bij het volgen van een beroepsopleiding al dan niet positief is. Met andere woorden: **is het zinvol voor de overheid om beroepsopleidingen te organiseren of te financieren, alle kosten en baten van dien in rekening gebracht? Wat is het leerrendement en de kwaliteit van (beroeps- en ondernemers)opleidingen op het domein Werk?**

Er is, met andere woorden, nood aan de **ontwikkeling van een model** dat de overheid kan toepassen om **het leerrendement (breed gedefinieerd) in te schatten** van zowel Syntra als VDAB-opleidingen, aan de hand waarvan:

- a) De netto-opbrengsten van investeringen in opleiding in kaart kunnen worden gebracht.
- b) Het leerrendement onderscheiden kan worden naar type opleiding.
- c) Het leerrendement van opleidingen zichtbaar gemaakt kan worden **voor het individu, ondernemingen en de overheid.**
- d) De kwaliteit van opleidingen in kaart kan worden gebracht en gestuurd kan worden.

De link met het bredere veld van onderwijs, opleiding en vorming dient hierbij voor ogen gehouden te worden.

2. Onderzoeksvragen

- Hoe wordt het begrip “**leerrendement**” **best geconceptualiseerd** vanuit het perspectief van de overheid, toegepast op de opleidingen die binnen het Vlaams domein Werk worden gegeven?
- Hoe wordt het **leerrendement van opleidingen best geoperationaliseerd**, rekening houdend met de beschikbare gegevens?
- Hoe kan leerrendement van opleidingen voor individuen op een valide wijze meetbaar worden gemaakt? (rekening houdend met opbrengst in persoonlijke ontwikkeling)
- Hoe kan de kwaliteit van beroepsopleidingen zichtbaar (meetbaar) worden gemaakt vanuit een optimaliseringsperspectief?

3. Beleidsrelevantie

De beleidsrelevantie van het thema wordt ingegeven door volgende factoren:

- De strategische doelstelling om het vormings- en opleidingsaanbod loopbaangericht verder uit te bouwen (Beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019).
- De nood aan *evidence-based* beleid. Om een optimale allocatie van middelen te verwezenlijken is er nood aan objectieve maatstaven voor beleidsevaluatie en -voorbereiding.
- In een perspectief van levenslang leren zal de efficiëntie van opleidingen uiteraard vroeg of laat heftig aan de orde komen.
- In een duaal traject tegenover een traditioneel traject zal de vraag ontstaan wat het meest efficiënte pad is en voor wie? Dit is een beloftevolle piste naar gelijke waardering van beide leerpaden.

- Syntra Vlaanderen ontwikkelt met inspectie onderwijs momenteel een kwaliteitssysteem voor de leerwerkplek. Met de introductie van leerrendement op de werkvloer kan dit op een heel ander en hoger niveau getild worden.
- Leerrendement is voor het hele beleidsdomein werk een beloftevolle piste voor de arbeidsmarktgerichtheid.

Binnen het Steunpunt WSE wordt er momenteel geen onderzoek verricht naar opleiding en/of beleidsevaluatie. In deze zin is het onderzoek daar complementair aan.

4. Timing

Projectvoorstellen moeten uiterlijk op vrijdag 20 november 2015 om 10u worden ingediend.

De Stuurgroep VIONA zal eind november/begin december een advies formuleren over het te gunnen project aan de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk.

De projectindieners zullen begin december worden geïnformeerd over de beslissing van de minister.

Het project dient nog in 2015 op te starten. Uiterlijk tegen eind oktober 2016 dient het definitieve eindrapport aan de opdrachtgever te worden opgeleverd.

5. Kandidaatstelling

Projectvoorstellen bevatten een inhoudelijk en een financieel onderdeel en beantwoorden aan de richtlijnen die u in bijlagen bij de oproep vindt. In die bijlagen vindt u tevens informatie over de selectiecriteria en -procedure en over de financiële en administratieve opvolging van het project.

6. Informatie

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij Montserrat Gonzalez Garibay, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 09 55, montserrat.gonzalezgaribay@wse.vlaanderen.be).

Bijlage 1 bij VIONA-projectoproepen voor studiesopdrachten

Situering en gunningsprocedure

1. het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma

Het initieel opzet en doel van VIONA (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarkt-rapportering) werd destijds binnen het VESOC en in het kader van de Vlaamse werkgelegenheidsconferentie in het protocol van 17 maart 1993 als volgt vastgelegd:

- Het verwerven van wetenschappelijke betrouwbare kennis over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt opdat men verantwoorde beleidskeuzes kan maken (vaststellen, registreren en onderzoeken van de ontwikkelingen op de Vlaamse arbeidsmarkt teneinde het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen de nodige wetenschappelijke ondersteuning aan te bieden).
- Een impuls geven aan wetenschappelijk onderzoek (komen tot een geïntegreerde en gecoördineerde aanpak van het beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek op het domein van de arbeidsmarkt).

Naar aanleiding van een nieuwe oproep voor de steunpunten beleidsrelevant onderzoek in 2011 (die leidde tot o.m. de erkenning van het nieuwe Steunpunt WSE), werd het model voor strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen ("Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek") begin 2012 hertekend. Onder de adviserende bevoegdheid van de Stuurgroep VIONA respectievelijk de Stuurgroep Steunpunt WSE lopen twee complementaire initiatieven: het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma en de werkpakketten binnen de vier thematische onderzoeklijnen (Arbeidsmarktmonitoring, Activerend Arbeidsmarktbeleid, Sociale Economie en Transitionele Loopbanen) van het Steunpunt Werk en Sociale Economie. Verder wordt ook onderzoek betreffende de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen en ander relevant strategisch arbeidsmarktonderzoek maximaal ontsloten binnen het Vlaamse programma.

Binnen dit model worden de VIONA-middelen doorheen het jaar en op meerdere tijdstippen ingezet voor het uitbesteden van studieopdrachten (SO) of onderzoeks- en ontwikkelings-opdrachten (O&O) met het oog op wetenschappelijke ondersteuning van het werkgelegenheidsbeleid.

Op het programma Werkgelegenheid is in 2015 in het kader van het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma 373.000 € beschikbaar voor SO en O&O-opdrachten. Die opdrachten zijn complementair aan de opdrachten die het Steunpunt WSE opneemt.

De projectoproepen in het kader van het VIONA-arbeidsmarktonderzoeksprogramma worden beheerd door het departement Werk en Sociale Economie. De Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, de heer Philippe Muyters, keurt -rekening houdend met het advies van de Stuurgroep VIONA- de VIONA-oproepen en -projecten goed.

2. Modaliteiten en gunningsprocedure

2.1 De deelnemers

Oproepen voor studieprojecten staan open voor onderzoekers en onderzoeksgroepen uit de universiteiten en hogescholen én voor andere (onderzoeks)instellingen.

2.2 De projectvoorstellen

Een projectvoorstel dient deze elementen te bevatten:

- 1) titel van het studieproject
- 2) vermelding van de promotor(en): naam, instelling, onderzoekseenheid, contactadres, telefoonnummer en e-mailadres
Indien de opdrachtnemer een beroep wenst te doen op één of meerdere experten extern aan de onderzoeksploeg, moet een indicatie worden gegeven van de aard van de experten (indien mogelijk met de namen), hun expertise (juridisch, fiscaal, economisch, ...) en dient geduid te worden hoe die expertise in het onderzoek kadert.
- 3) een omschrijving van het studieproject (max. 5 blz)
- 4) een gedetailleerd tijdschema
- 5) een financieel plan per kalenderjaar en een verduidelijking van de additionele financiering (facultatief); de financiering van studieopdrachten door VIONA bedraagt altijd minder dan 65.000 euro (exclusief BTW)
Voor deze studieopdracht wordt een bedrag van maximaal 64.900 euro (inclusief BTW) vooropgesteld.
- 6) een beschrijving van de wijze waarop de studieresultaten zullen worden gevaloriseerd en bekend gemaakt; in de begroting moet expliciet een bedrag voor de valorisatie worden voorzien
- 7) een beknopt curriculum vitae van de onderzoeksverantwoordelijken (max. 3 blz. per persoon), met vermelding van de relevante lopende onderzoeksprojecten (met naam van de financierende organisatie en einddatum van het onderzoeksproject) en de vijf belangrijkste publicaties.

2.3 Evaluatie en selectie van de projectvoorstellen

De ingediende voorstellen worden beoordeeld op hun beleidsmatige relevantie.

De beoordeling van de beleidsmatige relevantie gebeurt door de Stuurgroep VIONA.

Die Stuurgroep bestaat uit de volgende stemgerechtigde leden: de Vlaamse regering (afgevaardigden van de Vlaamse Minister bevoegd voor Werk en de Vlaamse Minister bevoegd voor Sociale Economie), de sociale partners (ABVV, ACV, ACLVB, VOKA, UNIZO en BB) en het Vlaamse departement Werk en Sociale Economie.

De evaluatie en selectie verlopen als volgt:

- de stemgerechtigde stuurgroepleden krijgen alle projectvoorstellen toegestuurd en scoren de projectvoorstellen op basis van vier criteria (aansluiting bij de onderzoeksvragen uit de oproep, helderheid van de aanpak en de planning, beleidsrelevantie en kwaliteit van de valorisatievoorstellen);

- de stuurgroepleden drukken over elk projectvoorstel een globaal oordeel uit in één eindscore gaande van A tot C:

A: zeer goed, met daarbinnen een kopgroep (A1), ter onderscheiding van andere zeer goede projecten (A2)

B: goed, met daarbinnen ook weer een onderscheid tussen B1 en B2

C: onvoldoende

Bovendien staat het de stuurgroepleden vrij om bij elk projectvoorstel, ongeacht de score, suggesties voor bijsturing te formuleren.

Enkel projectvoorstellen met een gemiddelde score B+ of meer worden tijdens de eerstvolgende vergadering van de Stuurgroep VIONA besproken. De Stuurgroep beslist tijdens de vergadering en rekening houdend met de beleidsscore welk voorstel ze aan de minister voor gunning adviseert. Projectvoorstellen kunnen een hoger gewicht krijgen al naargelang de geplande valorisatie-initiatieven. Voor dringende beleidsvragen kan de Stuurgroep ook via een schriftelijke procedure selecteren. Het best gekwalificeerde projectvoorstel met een gemiddelde score van minstens B+ wordt dan voor gunning aan de minister geadviseerd. Indien de minister akkoord gaat met het advies, wordt het projectvoorstel gegund volgens de regels van de overheidsopdrachten.

2.4 Kandidaatstelling

De projectvoorstellen dienen het departement Werk en Sociale Economie **elektronisch via mail (Word)** (willem.deklerck@wse.vlaanderen.be + montserrat.gonzalezgaribay@wse.vlaanderen.be + johan.troch@wse.vlaanderen.be) uiterlijk te bereiken op het tijdstip vermeld in de oproep.

Bijlage 2 bij VIONA-projectoproepen voor studiesopdrachten

Financieel plan en rapportering

In deze bijlage worden de richtlijnen voor de budgetplanning van projectvoorstellen en de inhoudelijke en financiële rapportering door de promotoren toegelicht.

1. Kwalificatie van de opdracht

Binnen het VIONA-onderzoeksprogramma maken we een onderscheid tussen twee soorten dienstenopdrachten, nl. studieopdrachten en O&O-opdrachten. Deze oproep betreft een **studieopdracht**.

Bij studieopdrachten in antwoord op beleidsvraagstukken verwachten we dat de opdrachtnemer een voorstel van analyse en oplossing van een specifiek probleem formuleert met behulp van bestaande kennis binnen een korte termijn. Het voorstel en de analyse moet praktisch bruikbaar zijn voor het beleid. Studieopdrachten kunnen maximum 8 onderzoekersmaanden in beslag nemen en de financiering door VIONA bedraagt altijd minder dan 65.000 euro (exclusief BTW).

Voor deze studieopdracht wordt een bedrag van maximaal 64.900 euro (inclusief BTW) vooropgesteld.

2. Financiële planning en rapportering

In het financieel plan en de financiële rapportering van VIONA-projecten maken we een onderscheid tussen drie soorten kosten.

- **Loonkosten wetenschappelijk personeel:** raming in het financieel plan op basis van geschatte onderzoekersmaanden en bij afrekening op basis van *bewijsstukken* van de personeelskost voor wetenschappelijk personeel dat daadwerkelijk werd ingezet op het project.
- **Persoonsgebonden werkingskosten:** werkingsmiddelen, administratieve ondersteuning en universitaire overhead. De persoonsgebonden werkingskosten worden *forfaitair* begroot en afgerekend *op maximaal 33%* van respectievelijk de begrote en de reële personeelskosten wetenschappelijk personeel en omvat de overhead van maximum 10% die de universiteiten gewoonlijk aanrekenen.
- **Projectspecifieke werkingskosten:** exceptionele en projectspecifieke werkingsmiddelen (bv. kosten voor een grootschalige survey (postenquête, webbevraging, ...), kosten buitenlandse studiereis,...). Het betreft uitzonderlijke kosten waarvoor een specifiek budget moet worden uitgewerkt. Die kosten zijn inherent aan de opdracht en zijn altijd te bewijzen. Ze worden in detail begroot in het voorstel en afgerekend op basis van bijhorende *bewijsstukken*.

Bij de afrekening wordt de mogelijkheid voorzien van een transfer van de persoonsgebonden werkingskosten naar de loonkosten wetenschappelijke personeel ten bedrage van maximum 10 % van de oorspronkelijk voorziene werkingsmiddelen en dit op voorwaarde dat het globaal aanvaarde projectbudget behouden blijft.

Bv.: voor een VIONA-project met een aanvaarde projectbegroting van 99.750 euro bestaande uit 75.000 euro aan personeelskosten en 24.750 euro (33% van 75.000 euro) aan werkingskosten, mag

maximaal 2.475 euro worden getransfereerd van de werkingsmiddelen naar de personeelskosten. Op die manier kunnen hogere personeelskosten dan begroot worden opgevangen, bijvoorbeeld na aanwerving van een meer gekwalificeerde en ervaren onderzoeker dan aanvankelijk verhoopt.

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een financiële eindrapportering** (schuldvordering met kopie van de gevraagde bewijsstukken) bezorgen.

Tussentijdse uitbetaling is niet mogelijk voor studieopdrachten.

Indien het onderzoek door **meerdere instanties** wordt uitgevoerd, treedt **één instantie op als opdrachtnemer**. De opdrachtnemer moet alle facturen en interne verrekeningen bundelen en bij de opdrachtgever indienen.

Voor de loonkosten wetenschappelijk personeel moeten bij de betalingsaanvraag de namen worden vermeld en worden gestaafd d.m.v. loonfiches (indien intern personeel) of facturen én betalingsbewijzen (indien extern personeel).

Uitsluitend kosten gemaakt binnen de uitvoeringsperiode, die is bepaald in de overeenkomst, worden aanvaard.

3. Inhoudelijke rapportering

De opdrachtnemer zal aan de opdrachtgever **na afloop van het project (dit is de einddatum in het contract) een inhoudelijke eindrapportering** bezorgen, samen met een **Nederlandse én Engelstalige samenvatting**.

Het concept van eindrapport wordt besproken op en goedgekeurd door de werkgroep die belast is met de opvolging van het VIONA-project.

De Nederlandse samenvatting (met opzet, bevindingen, aanbevelingen en valorisatie) telt minimaal 2 en maximaal 5 bladzijden. De Engelstalige samenvatting telt een 2-tal bladzijden. Van het eindrapport en van de samenvatting wordt ook een elektronische versie geleverd met het oog op de mogelijke verspreiding via de VIONA-website. Van dit inhoudelijke eindrapport worden vijftig gedrukte exemplaren aan het Departement WSE bezorgd. De opdrachtnemer verbindt er zich toe, tegelijkertijd met de indiening van het eindrapport, de voorgeschreven samenvattingen van het onderzoeksproject te bezorgen.

4. Contactpersonen

Financiële en inhoudelijke rapporten moeten worden ingediend op het volgende adres, op de wijze zoals hierboven beschreven:

Vlaams Ministerie van Werk en Sociale Economie
Departement Werk en Sociale Economie – Dienst Studie en Beleidscoördinatie
t.a.v. de heer Willem De Klerck (diensthoofd)
Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping
1030 Brussel

Inhoudelijke vragen over de concrete opdracht:

Informatie over deze opdracht kan u krijgen bij Montserrat Gonzalez Garibay, Departement Werk en Sociale Economie (02/553 09 55, montserrat.gonzalezgaribay@wse.vlaanderen.be).

Contactpersoon m.b.t. de procedure en inhoudelijke en financiële rapportering:

Departement Werk en Sociale Economie, Koning Albert II-laan 35, bus 20 - 16de verdieping, 1030 Brussel
Johan Troch, tel. 02/553 44 18